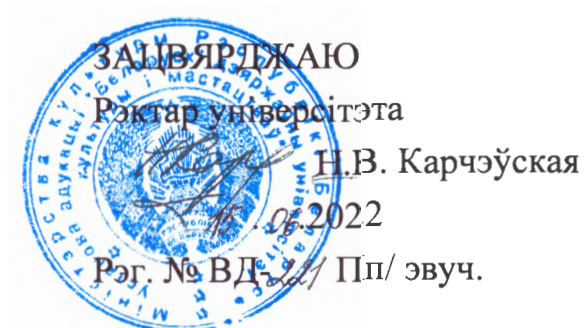

Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”
Інстытут павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў

ВУЧЭБНАЯ ПРАГРАМА ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ

КАТАЛАГІЗАЦЫЯ ДАКУМЕНТАЎ

спецыяльнасці перападрыхтоўкі
2-23 02 71 Бібліятэказнаўства і бібліяграфія,
кваліфікацыя: бібліятэкар-бібліёграф,
у адпаведнасці з тыпавым вучэбным планам перападрыхтоўкі,
зацверджаным пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
28.09.2020 № 260, рэг. № 25-13/1:26

Распрацоўшчыкі праграмы:

А.І. Фядорына, дацэнт кафедры інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый
УА “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”;

А.В. Прадзеіна, дацэнт кафедры культуралогіі і псіхалага-педагагічных
дысцыплін Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў
УА “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, кандыдат
педагагічных навук

Рэкамендавана да зацвярджэння:

кафедрай культуралогіі і псіхалага-педагагічных дысцыплін Інстытута
павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў установы адукацыі
“Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

Праатакол пасяджэння ад 07.06.2022 № 33

Саветам Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў
установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

Праатакол пасяджэння ад 14.06.2022 № 6

Навукова-метадычным саветам установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны
ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

Праатакол пасяджэння ад 15.06.2022 № 5

УВОДЗІНЫ

Вучэбная праграма па дысцыпліне “Каталагізацыя дакументаў” прадугледжвае рэалізацыю патрабаванняў, якія ўстаноўлены Адукацыйным стандартам перападрыхтоўкі кіруючых работнікаў і спецыялістаў па спецыяльнасці 2-23 02 71 “Бібліятэказнаўства і бібліяграфія”, зацверджаным пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 28.09.2020 № 259.

Для вывучэння дысцыпліны “Каталагізацыя дакументаў” прадугледжана 40 вучэбных гадзін, якія ўключаюць 24 вучэбныя гадзіны аўдыторных заняткаў (у тым ліку, 6 вучэбных гадзін лекцый, 16 вучэбных гадзін практычных заняткаў, 2 вучэбныя гадзіны – круглы стол); 16 вучэбных гадзін самастойнай работы.

Дысцыпліна “Каталагізацыя дакументаў” адносіцца да кампанента тыпавога вучэбнага плана “Дысцыпліны спецыяльнасці” і вывучаецца ва ўзаемасувязі з дысцыплінамі “Дакументазнаўства”, “Бібліяграфазнаўства”, “Бібліятэказнаўства”, “Бібліятэчны фонд”, “Каталагізацыя дакументаў”, “Бібліятэчна-бібліяграфічнае краязнаўства”, “Асновы інфармацыйных тэхналогій».

Актуальнасць вучэбнай праграмы абумоўлена неабходнасцю набыцця кампетэнцый па арганізацыі навуковай апрацоўкі дакументаў і рабоце з інфармацыйна-пошукавымі сістэмамі.

Мэта: даць ўяўленне аб апрацоўцы дакументаў як цэласнай сістэме, якая вызначае асноўныя працэсы бібліяграфічнага апісання, сістэматызацыі, прадметызацыі і каардынатнага індэксавання, арганізацыі і выкарыстання бібліятэчных каталогаў, засваенне тэрэтычных ведаў і набыццё практычных навыкаў фарміравання бібліяграфічных запісаў у аўтаматызаванай бібліятэчна-інфармацыйнай сістэме (АБІС).

Задачы:

вызначыць сутнасць каталагізацыі дакументаў і яе састаўных частак;
паказаць узаемасувязі дысцыпліны “Каталагізацыя дакументаў” з агульнанавуковымі і спецыяльнымі дысцыплінамі;

сфарміраваць уяўленне аб нарматыўна-метадычным забеспячэнні каталагізацыі дакументаў;

даць тэрэтычныя асновы складання бібліяграфічных запісаў дакументаў;

навучыць спосабам і метадам фарміравання бібліяграфічнага запісу;

навучыць спосабам і метадам індэксавання дакументаў;

даць агульную характарыстыку бібліятэчным каталогам;

авалодаць сістэмай тэрмінаў і паняццяў па электроннай каталагізацыі дакументаў;

пазнаёміцца са структурай камунікатыўных фарматаў;

вызначыць асаблівасці аўтаматызаванай апрацоўкі дакументаў;

выпрацаваць практычныя навыкі фарміравання машыначытальных бібліяграфічных запісаў у структуры BELMARC-фармату і АРМ “Каталагізатар”;

авалодаць тэхналогіямі электроннай каталагізацыі дакументаў.

Метады навучання: традыцыйныя (метады арганізацыі і ажыццяўлення вучэбна-пазнавальнай дзейнасці слухачоў; метады стымулявання і матывацыі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці слухачоў; метады кантроля і самакантроля); актыўныя; інтэрактыўныя.

Сродкі навучання: аўдыяльныя, візуальныя, аўдыявізуальныя.

Формы вучэбных заняткаў: лекцыі, практычныя заняткі, круглы стол.

Форма атрымання адукацыі: завочная.

Асноўныя патрабаванні да вынікаў вучэбнай дзейнасці слухачоў.

У выніку засваення дысцыпліны “Каталагізацыя дакументаў” у слухача павінны быць сфарміраваны сацыяльна-асобасныя, акадэмічныя і прафесійныя кампетэнцыі.

Патрабаванні да фарміравання сацыяльна-асобасных кампетэнцый.

Слухач павінен:

ведаць ідэалогію беларускай дзяржавы, маральныя і прававыя нормы, умець улічваць іх у сваёй прафесійнай дзейнасці;

умець арыентавацца ў працэсах і тэндэнцыях развіцця сучаснага грамадства.

Патрабаванні да фармавання акадэмічных кампетэнцый.

Слухач павінен:

валодаць базавымі тэарэтычнымі ведамі ў галіне дакументазнаўства, бібліятэказнаўства і бібліяграфазнаўства, умець прымяняць іх для вырашэння практычных і навуковых задач бібліятэчнай сферы;

ведаць тэарэтычныя асновы бібліятэказнаўства, звязаныя з вызначэннем функцый, класіфікацыяй і тыпалагізацыяй бібліятэк;

валодаць тэарэтычнымі ведамі аб сутнасці бібліяграфіі;

умець выкарыстоўваць інфармацыйныя тэхналогіі ў бібліятэчнай сферы.

Патрабаванні да фармавання прафесійных кампетэнцый.

Слухач павінен:

умець ажыццяўляць аналітыка-сінтэтычную апрацоўку і каталагізацыю дакументаў;

ведаць асаблівасці электроннай каталагізацыі дакументаў;

ведаць тэхналогію фарміравання базы даных электроннага каталога;

умець фарміраваць аўтарытэтныя і бібліяграфічныя запісы ў фармаце BELMARC;

валодаць навыкамі працы ў лакальных і карпаратыўных бібліятэчных камп’ютарных сетках.

У змест вучэбнай праграмы ўключаны матэрыялы для аўдыторнай работы з прымяненнем актыўных форм навучання і заданні для самастойнай работы.

Кантроль самастойнай работы слухачоў ажыццяўляецца падчас вучэбных заняткаў і бягучай атэстацыі. Пытанні і заданні для самастойнай работы ўключаны ў матэрыялы для бягучай атэстацыі.

ЗМЕСТ ПРАГРАМЫ

Раздел 1 Фарміраванне бібліяграфічнага запісу дакументаў. Бібліяграфічнае апісанне дакументаў

Тэма 1.1 Нарматыўна-метадычнае забеспячэнне каталагізацыі дакументаў (2 гадзіны, лекцыя)

Паняцце “каталагізацыя дакументаў”, яго сутнасць. ГОСТ 7.76–2004. “Камплектаванне фонду дакументаў. Бібліяграфаванне. Каталагізацыя. Тэрміны і азначэнні”. Сістэма стандартаў, якія рэгламентуюць фарміраванне бібліяграфічных запісаў дакументаў, каталогаў. Правілы. Інструктыўна-метадычныя матэрыялы. Аўтарскія табліцы. Табліцы класіфікацыі. Навукова-метадычныя выданні.

Тэма 1.2 Методыка бібліяграфічнага апісання (6 гадзін, у тым ліку: 4 гадзіны – практычны занятак, 2 гадзіны – самастойная работа)

Паняцце аб агульнай і прыватнай методыцы бібліяграфічнага апісання дакументаў. Дакумент як аб’ект складання бібліяграфічнага апісання. Паняцце “бібліяграфічны запіс” і яго структура. Бібліяграфічнае апісанне як элемент бібліяграфічнага запісу, яго прызначэнне і выкарыстанне ў галінах дакументнай камунікацыі.

Выбар першага элемента бібліяграфічнага запісу. Бібліяграфічны запіс пад загалоўкам і пад назвай дакумента. Дадатковыя бібліяграфічныя запісы і дапаможныя карткі. ГОСТ 7.80–2000. “Библиографическая запись. Заголовок. Общие требования и правила составления”.

Вобласці і элементы бібліяграфічнага апісання. Іх паслядоўнасць. Абавязковыя і факультатыўныя элементы. Прадпісаныя знакі пунктуацыі. ГОСТ 7.1–2003. “Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления”. СТБ 7.4-2017. “Издания. Выходные сведения. Общие требования и правила оформления”. ГОСТ 7.88–2003. “Правила сокращения заглавий и слов в заглавиях публикаций”. ГОСТ 7.9–95 (ИСО 214-76). “Реферат и аннотация. Общие требования”. ГОСТ 7.11–2004 (ИСО 832:1994)”. “Библиографическая запись. Сокращение слов и словосочетаний на иностранных европейских языках”. ГОСТ 7.12–93. “Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила”. СТБ 7.12–2001. “Бібліяграфічны запіс. Скарачэнне слоў і словазлучэнняў на беларускай мове. Агульныя патрабаванні і правілы”. ГОСТ 7.56-2002 (ИСО 3297-98). “Издания. Международная стандартная нумерация серийных изданий”. СТБ 7.53–2019. “Издания. Международный стандартный книжный номер. Использование и издательское оформление”.

Віды бібліяграфічнага запісу. Аднаўзроўневыя і многаўзроўневыя запісы. Іх характарыстыка, прызначэнне, аб’ём. Поўны, пашыраны, кароткі бібліяграфічныя запісы.

Прыватная методыка стварэння бібліяграфічнага запісу. Асаблівасці

бібліяграфічнага апісання зборнікаў, нотных, аўдыявізуальных, выяўленчых, картаграфічных выданняў, электронных рэсурсаў (электронных выданняў). ГОСТ 7.83–2001. “Электронные издания. Основные виды и выходные сведения”. ГОСТ 7.82–2001. “Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления”.

Раздел 2 Індэксаванне дакументаў. Арганізацыя каталогаў як інфармацыйна-пошукавых сістэм

Тэма 2.1 Індэксаванне дакументаў (4 гадзін, у тым ліку: 2 гадзіны – лекцыя, 2 гадзіны – самастойная работа)

Індэксаванне дакументаў – паняцце, сутнасць, віды. СТБ 7.74–2002. “Інфармацыйна-пошукавыя мовы. Тэрміны і азначэнні”. ГОСТ 7.59–2003. “Индексирование документов. Общие требования к систематизации и предметизации”. “Сістэматызацыя”: паняцце і сутнасць. Агульная і прыватная метадыкі сістэматызацыі. Сувязь метадыкі сістэматызацыі з табліцамі класіфікацыі.

Прадметызацыя як від індэксавання дакументаў. Характарыстыка мовы прадметных рубрык. Асноўныя патрабаванні да прадметызацыйных ППМ. Прадметызацыйная формула. Прадметная рубрыка, яе функцыі. Віды прадметнай рубрыкі (простая і складаная). Структура прадметнай рубрыкі. Загалоўкі і падзагалоўкі. Віды падзагалоўкаў.

Каардынатнае індэксаванне. ГОСТ 7.66–92 (ИСО 5963-85). “Индексирование документов. Общие требования к координатному индексированию”. Каардынатнае індэксаванне: тэарэтычныя асновы. Інфармацыйна-пошукавы тэзаўрус (ШТ). Фарміраванне слоўніка ключавых слоў, дэскрыптарнага слоўніка. Аўтаматызацыя працэсаў пабудовы ШТ. Фарміраванне пошукавага вобраза дакумента з ключавых слоў і (або) дэскрыптараў ў бібліяграфічным запісу ў ALIS WEB. Імпарт загатоўкаў аўтарытэтных запісаў з Нацыянальнай базы даных аўтарытэтных / нарматыўных запісаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі (НББ).

Тэма 2.2 Бібліятэчна-бібліяграфічная класіфікацыя (ББК) (4 гадзіны, у тым ліку: 2 гадзіны – практычны занятак, 2 гадзіны – самастойная работа)

ББК як іерархічная ўніверсальная камбінацыйная сістэма класіфікацыі. Асаблівасць ББК, яе прынцыповыя асновы. Структура ББК: асноўныя табліцы, дапаможныя табліцы (табліцы тыпавых дзяленняў), алфавітна-прадметны паказальнік (АПП). Індэксацыя табліцы. Варыянты табліц ББК, іх характарыстыка. Машыначытальная версія ББК (БД ББК).

Метады шматразовага адлюстравання і аналітычнай сістэматызацыі, іх значэнне для шматаспектнага раскрыцця зместу фонду.

Асноўныя правілы сістэматызацыі дакументаў: перавага прыватнага над агульным; сістэматызацыя па аспекце разглядаемага прадмета; па галіне прымянення; па аб’екце ўздзеяння; сістэматызацыя дакументаў шырокага

зместу. Тэхналагічныя працэсы сістэматызацыі дакументаў, іх сутнасць. Віды класіфікацыйных індэксаў у залежнасці ад функцый, якія яны выконваюць (поўны, асноўны, дадатковы, каталожны, палічны, просты, складаны, састаўны). Класіфікацыйная формула і яе значэнне.

Асноўныя дзяленні і іх нападзенне. Структура аддзелаў. Наяўнасць і выкарыстанне дапаможных табліц, сувязі і размежаванні аддзелаў.

Сістэматызацыя дакументаў гістарычнай, гуманітарнай тэматыкі, мастацкай літаратуры. Спецыфіка афармлення класіфікацыйнага рашэння на асноўных і дадатковых картках сістэматычных каталогаў.

Тэма 2.3 Універсальная дзесятковая класіфікацыя (4 гадзіны, у тым ліку: 2 гадзіны – практычны занятак, 2 гадзіны – самастойная работа)

УДК як іерархічная ўніверсальная камбінацыйная сістэма класіфікацыі. Прынцыпы і ўласцівасці пабудовы, сутнасць, спецыфіка УДК. Структура УДК: асноўныя табліцы, дапаможныя табліцы (агульныя і спецыяльныя вызначальнікі), алфавітна-прадметны паказальнік (АПП). Індэксацыя і сінтаксічныя знакі. Правілы індэксавання. Варыянты табліц УДК. Машыначытальная версія УДК (БД УДК). ГОСТ 7.90–2007. “Універсальная дзесятковая класіфікацыя. Структура, правілы ведення і індэксавання”. Дзейнасць Кансорцыума УДК. Роля НББ у развіцці УДК на беларускай мове. Беларускаямоўнае выданне УДК: склад, спецыфіка.

Тэма 2.4 Бібліятэчныя каталогі: функцыі, асноўныя прынцыпы стварэння, віды і формы (4 гадзіны, у тым ліку: 2 гадзіны – лекцыя, 2 гадзіны – самастойная работа)

Функцыі бібліятэчных каталогаў. Сувязь з іншымі элементамі (падсістэмамі) бібліятэкі: бібліятэчным фондам, кантынгентам чытачоў, бібліятэчнымі супрацоўнікамі, матэрыяльна-тэхнічнай базай бібліятэкі. Бібліятэчныя каталогі як частка даведачна-бібліяграфічнага апарату бібліятэкі.

Прынцыпы, патрабаванні да каталогаў. ГОСТ 7.51–98. “Карточкі для каталогаў і картотек. Каталогізацыя в выдачнн. Состав, структура данных и издательское оформление”.

Класіфікацыя бібліятэчных каталогаў па спосабах групойкі бібліяграфічных запісаў: фармальныя (алфавітныя, храналагічныя) і рэальныя (сістэматычныя, прадметныя і шш.) каталогі. Класіфікацыя бібліятэчных каталогаў па іншых прыметах: відах дакументаў, ахопе фондаў, прызначэнні і інш.

Паняцце аб сістэме каталогаў бібліятэкі як сродку шматаспектнага раскрыцця складу і зместу яе фонду.

Асноўныя формы каталога: карткавы і каталог у форме кніжнага выдання, іх дасягненні і недахопы. Бібліятэчныя каталогі на мікраносьбітах. Машыначытальныя (электронныя) каталогі. Імідж-каталог.

Стварэнне і выкарыстанне каталогаў. Алфавітны каталог. Сістэматычны каталог. Прадметны каталог. Арганізацыя, вядзенне, рэдагаванне

традыцыйных карткавых каталогаў.

Сістэма каталогаў бібліятэк розных тыпаў і відаў. Якасць каталогаў і эфектыўнасць іх стварэння і выкарыстання.

Раздел 3 Электронная каталагізацыя дакументаў

Тэма 3.1 Асаблівасці электроннай каталагізацыі дакументаў. Камунікатыўныя фарматы: значэнне, віды, параўнальная характарыстыка (4 гадзіны, у тым ліку: 2 гадзіны – круглы стол, 2 гадзіны – самастойная работа)

Выкарыстанне ў бібліятэках аўтаматызаваных інфармацыйна-бібліятэчных сістэм (АІБС) для ўвода, захавання, пошуку і выдачы бібліятэчнай і бібліяграфічнай інфармацыі. Спецыфіка фарміравання бібліяграфічных запісаў дакументаў у электроннай форме, арганізацыі, вядзення, выкарыстання электроннага каталога.

Назначэнне міжнародных і нацыянальных фарматаў фарміравання бібліяграфічных запісаў на дакументы ў машыначытальнай форме. ГОСТ 7.14–98 (ИСО 2709-96). “Формат для обмена информацией. Структура записи”. ГОСТ 7.19–2001. “Формат для обмена данными. Содержание записи”. Значэнне бібліятэчна-бібліяграфічных баз даных. Машыначытальная (электронная): прадмет, задачы, асноўныя тэрміны і паняцці, асаблівасці, сучасныя тэндэнцыі развіцця. ГОСТ 7.70–2003. “Описание баз данных и машиночитаемых информационных массивов. Состав и обозначение характеристик”.

Азначэнне паняццяў “фармат”, “бібліяграфічны фармат”, “фармат прадстаўлення аўтарытэтных/нарматыўных запісаў” (AUTHORITIES). Распрацоўка фармата MARC і яго варыянтаў. Нацыянальныя фарматы CANMARC, AUSMARC і інш. Фармат MARC 21. Назначэнне і выкарыстанне камунікатыўнага фармату UNIMARC. Фармат UNIMARC як афіцыйны абменны фармат краін-членаў ЕС. Расійскі варыянт UNIMARC (RUSMARC) і іншыя. Міжнародны камунікатыўны фармат прадстаўлення аўтарытэтных даных UNIMARC/AUTHORITIES. Значэнне фарматаў, якія выкарыстоўваюцца ў аўтаматызаваных сістэмах. Структура і спосаб запісу даных, патрабаванні да іх.

Тэма 3.2 Нацыянальны камунікатыўны фармат BELMARC. Фарміраванне бібліяграфічных запісаў у фармаце BELMARC (6 гадзін, у тым ліку: 4 гадзіны – практычны занятак, 2 гадзіны – самастойная работа)

Беларускі камунікатыўны фармат прадстаўлення бібліяграфічных запісаў у машыначытальнай форме (BELMARC/Bibliographic) і Беларускі камунікатыўны фармат прадстаўлення аўтарытэтных/нарматыўных запісаў у машыначытальнай форме (BELMARC/AUTHORITIES). Асноўнае прызначэнне фармату BELMARC. Структура фармата-BELMARC. Маркер запісу і палі даных. Пазіцыі маркера, іх адпаведнасць з палажэннямі стандарту ISO 2709. Статус маркера як абавязковага элемента фармату.

Абавязковыя палі. Паўторнасць палёў і падпалёў. Лічбавыя (кантрольныя) падпалі і асаблівасці іх прымянення. Наборы сімвалаў. Пунктуацыя. Дадаткі, іх змест і выкарыстанне.

Тры асноўныя кампаненты запісу ў фармаце BELMARC: маркер, даведнік і пераменныя палі. Кадзіроўка элементаў. Нумаратары поля і яго элементы. Значенне паняццяў “метка”, “індыкатар”, “ідэнтыфікатар”.

Тыпы аб'ектаў (энтытэтаў), на якія фарміруюцца аўтарытэтныя/нарматыўныя запісы ў камунікатыўным фармаце BELMARC/AUTHORITIES. Асноўныя тыпы запісаў (аўтарытэтныя, спасылчныя, даведачныя). Структура аўтарытэтнага/нарматыўнага запісу BELMARC/AUTHORITIES, які адлюстроўвае імя асобы ў адпаведнасці з фарматам BELMARC/AUTHORITIES, яго мэта.

Тэма 3.3 Сістэма карпаратыўнай каталагізацыі. Зводны электронны каталог (6 гадзін, у тым ліку: 4 гадзіны – практычны занятак, 2 гадзіны – самастойная работа)

Нацыянальная сістэма карпаратыўнай каталагізацыі. Тэхналогія фарміравання і функцыянавання зводных электронных каталогаў у сістэме карпаратыўнай каталагізацыі. Замежны вопыт сістэмы карпаратыўнай каталагізацыі.

Паняцце “электронны каталог” (ЭК), яго сутнасць, функцыі, асноўныя прынцыпы пабудовы і патрабаванні. Праблемы арганізацыі і вядзення ЭК. Характарыстыка праграмнага забеспячэння, фарматаў уводу бібліяграфічных звестак. Структура і метадыка вядзення электроннага каталога. Лінгвістычнае забеспячэнне ЭК. Віды пошуку. Выкарыстанне ЭК, яго функцыянальныя магчымасці.

Зводны электронны каталог: азначэнне, функцыі, прызначэнне. Зводны каталогі як сродак каардынацыі і кааперывавання камплектавання і выкарыстання фондаў. Зводны электронны каталог бібліятэк Беларусі (ЗЭК). Рэгіянальныя зводныя каталогі бібліятэк Беларусі (РЗЭК). Замежны вопыт фарміравання зводных электронных каталогаў.

МАТЭРЫЯЛЫ ДА АЎДЫТОРНАЙ РАБОТЫ З ПРЫМЯНЕННЕМ АКТЫЎНЫХ ФОРМ НАВУЧАННЯ

Круглы стол

**Тэма 3.1 Асаблівасці электроннай каталагізацыі дакументаў.
Камунікатыўныя фарматы: значэнне, віды, параўнальная
характарыстыка (2 гадзіны)**

**Электронная каталагізацыя дакументаў: асаблівасць,
камунікатыўныя фарматы.**

Мэта: вызначэнне і засваенне спецыфікі, сучаснага стану і тэндэнцый развіцця электроннай каталагізацыі дакументаў.

Задачы:

засвоіць асаблівасці электроннай каталагізацыі дакументаў;
даследаваць і прадставіць камунікатыўныя фарматы.

Парадак узаемадзеяння:

1. Адкрыццё круглага стала.
2. Прэзентацыя тэмы, мэты і задач круглага стала.
3. Прэзентацыя пытанняў круглага стала.
4. Абмеркаванне пытанняў круглага стала.
5. Абагульненне вынікаў круглага стала.

Пытанні для абмеркавання:

1. Спецыфіка фарміравання бібліяграфічных запісаў дакументаў у электроннай форме, арганізацыі, вядзення, выкарыстання электроннага каталога.

2. Прызначэнне міжнародных і нацыянальных фарматаў фарміравання бібліяграфічных і аўтарытэтных/нарматыўных запісаў на дакументы ў машыначытальнай форме.

МАТЭРЫЯЛЫ ДЛЯ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ

Тэма 1.2 Методыка бібліяграфічнага апісання

Заданне (2 гадзіны)

Знайсці адказы з выкарыстаннем рэкамендуемай літаратуры на наступныя пытанні:

1. Паняцце аб агульнай і прыватнай методыцы бібліяграфічнага апісання дакументаў.

2. Паняцце “бібліяграфічны запіс”, яго структура, віды.

3. Прааналізаваць вобласці і элементы бібліяграфічнага апісання і прывесці прыклады.

4. Правілы складання бібліяграфічага запісу пад загалоўкам і назвай дакумента. Прывесці прыклады.

5. Вызначыць спецыфіку складання бібліяграфічных апісанняў на наступныя віды дакументаў: зборнікі; нарматыўна-тэхнічныя і тэхнічныя дакументы; нотныя выданні; аўдыявізуальныя матэрыялы; выяўленчыя выданні; электронныя рэсурсы (выданні).

Літаратура для самастойнага вывучэння: [1, с. 6–42; 2, с. 19–25; 4, с. 7–23; 10, с. 3–46; 27, с. 2–8].

Патрабаванні да праверкі вынікаў самастойнай работы. Праверка вынікаў самастойнай работы ажыццяўляецца пры правядзенні бягучай атэстацыі (пытанні № 2–6).

Тэма 2.1 Індэксаванне дакументаў

Заданне (2 гадзіны)

Знайсці адказы з выкарыстаннем рэкамендуемай літаратуры на наступныя пытанні:

1. Індэксаванне дакументаў – паняцце, сутнасць, віды.

2. Прааналізаваць структуру стандарта СТБ 7.74–2002. “Інфармацыйна-пошукавыя мовы. Тэрміны і азначэнні”.

3. Прааналізаваць структуру стандарта ГОСТ 7.59–2003. “Індэксирование документов. Общие требования к систематизации и предметизации”.

4. Прааналізаваць структуру стандарта ГОСТ 7.66–92 (ИСО 5963-85). “Індэксирование документов. Общие требования к координатному индексированию”.

Літаратура для самастойнага вывучэння: [2, с. 9–18; 12, с. 1–5; 12, с. 1–5].

Патрабаванні да праверкі вынікаў самастойнай работы. Праверка вынікаў самастойнай работы ажыццяўляецца пры правядзенні бягучай атэстацыі (пытанні № 10; 11; 13; 16; 17).

Тэма 2.2 Бібліятэчна-бібліяграфічная класіфікацыя (ББК)

Заданне (2 гадзіны)

Знайсні адказы з выкарыстаннем рэкамендуемай літаратуры на наступныя пытанні:

1. Варыянты табліц ББК, структура.
2. Характарыстыка ББК, якая выкарыстоўваецца ў бібліятэцы (месца працы слухача).
3. Сістэматызаваць па ББК і аформіць у выглядзе каталожнай карткі сістэматычнага каталога (з указаннем поўнага, палічнага і каталожнага індэксаў) дакумент:

па гісторыі, гістарычных навуках, у тым ліку па гісторыі Беларусі; гуманітарнага зместу; мастацкай літаратуры.

Літаратура для самастойнага вывучэння: [7, с. 6–19; 9; 17, с. 44–49; 18, с. 91–100; 20].

Патрабаванні да праверкі вынікаў самастойнай работы. Праверка вынікаў самастойнай работы ажыццяўляецца пры правядзенні бягучай атэстацыі (пытанні № 12; 13).

Тэма 2.3 Універсальная дзесятковая класіфікацыя

Заданне (2 гадзіны)

Знайсні адказы з выкарыстаннем рэкамендуемай літаратуры на наступныя пытанні:

1. Прааналізаваць структуру стандарта ГОСТ 7.90–2007. “Універсальная дзесятковая класіфікацыя. Структура, правіла ведення і індэксавання”.

2. Структура УДК на беларускай мове (сайт НББ).

3. Заіндэксаваць па УДК 5 дакументаў прыродазнаўчай і гуманітарнай тэматыкі і аформіць у выглядзе каталожнай карткі сістэматычнага каталога (з указаннем поўнага, палічнага і каталожнага індэксаў).

Літаратура для самастойнага вывучэння: [1, с. 51–68; 3, с. 40–62; 4, с. 25–34; 16, с. 3–20].

Патрабаванні да праверкі вынікаў самастойнай работы. Праверка вынікаў самастойнай работы ажыццяўляецца пры правядзенні бягучай атэстацыі (пытанні № 14; 15).

Тэма 2.4 Бібліятэчныя каталогі: функцыі, асноўныя прынцыпы стварэння, віды і формы

Заданне 1 (1 гадзіна)

Прааналізаваць структуру стандарта ГОСТ 7.51–98. “Карточки для каталогов и картотек. Каталогизация в издании. Состав, структура данных и издательское оформление”.

Заданне 2 (1 гадзіна)

Дать характарыстыку пашпартаў каталогаў бібліятэкі (на прыкладзе канкрэтнай бібліятэкі, месца працы слухача).

Літаратура для самастойнага вывучэння: [28, с. 28–40; 31, с. 6–18].

Патрабаванні да праверкі вынікаў самастойнай работы. Праверка вынікаў самастойнай работы ажыццяўляецца пры правядзенні бягучай атэстацыі (пытанні № 18–22).

Раздел 3 Электронная каталагізацыя дакументаў

Тэма 3.1 Асаблівасці электроннай каталагізацыі дакументаў. Камунікатыўныя фарматы: вызначэнне, віды, параўнальная характарыстыка

Заданне 1 (1 гадзіна)

Падрыхтаваць матэрыялы, неабходныя для абмеркавання на круглым stole, па наступных пытаннях:

1. Спецыфіка фарміравання бібліяграфічных запісаў дакументаў у электроннай форме, арганізацыі, вядзення, выкарыстання электроннага каталога.

2. Азначэнне паняццяў “фармат”, “бібліяграфічны фармат”, “фармат прадстаўлення аўтарытэтных/нарматыўных запісаў” (AUTHORITIES).

3. Стварэнне, распаўсюджванне, асаблівасці і агульныя тэндэнцыі распрацоўкі фармата MARC і яго варыянтаў. Нацыянальныя фарматы CANMARC, AUSMARC, RUSMARC і іншыя.

Заданне 2 (1 гадзіна)

Прааналізаваць структуру стандарта ГОСТ 7.14–98 (ИСО 2709-96). “Формат для обмена информацией. Структура записи”, ГОСТ 7.19–2001. “Формат для обмена данными. Содержание записи”.

Літаратура для самастойнага вывучэння: [1, с. 71–83; 18, с. 91–100].

Патрабаванні да праверкі вынікаў самастойнай работы. Праверка вынікаў самастойнай работы ажыццяўляецца пры правядзенні бягучай атэстацыі (пытанні № 24–27; 32).

Тэма 3.2 Нацыянальны камунікатыўны фармат BELMARC. Фарміраванне бібліяграфічных запісаў у фармаце BELMARC

Заданні (2 гадзіны)

1. Прааналізаваць Беларускі камунікатыўны фармат прадстаўлення бібліяграфічных запісаў у машыначытальнай форме (BELMARC/Bibliographic).

2. Прааналізаваць Беларускі камунікатыўны фармат прадстаўлення аўтарытэтных/нарматыўных запісаў у машыначытальнай форме (BELMARC/AUTHORITIES).

3. Прадставіць па тытульнаму лісту на розныя віды дакументаў і распісаць бібліяграфічныя звесткі меткамі палёў і падпалёў у адпаведнасці са структурай BELMARC-фармата.

4. Разгледзець тэхналогію запаўнення палёў і падпалёў у АРМе “Каталагізатар” АБІС “ALIS WEB” і іншых АБІС.

Літаратура для самастойнага вывучэння: [5; 6].

Патрабаванні да праверкі вынікаў самастойнай работы. Праверка вынікаў самастойнай работы ажыццяўляецца пры правядзенні бягучай атэстацыі (пытанні № 25–28).

Тэма 3.3 Сістэма карпаратыўнай каталагізацыі. Зводны электронны каталог

Заданне 1 (1 гадзіна)

Вывучыць з выкарыстаннем рэкамендуемай літаратуры наступныя пытанні:

1. Нацыянальная сістэма карпаратыўнай каталагізацыі.
2. Тэхналогія фарміравання і функцыянавання зводных электронных каталогаў у сістэме карпаратыўнай каталагізацыі.
3. За межамі вопыт сістэмы карпаратыўнай каталагізацыі.

Заданне 2 (1 гадзіна)

1. Ажыццявіць ў ЗЭК бібліятэк Беларусі пошук дакумента пад загалоўкам, які змяшчае імя асобы (рэжым базавага пошуку) і прааналізаваць структуру бібліяграфічнага машыначытальнага запісу з пункту гледжання запаўнення палёў і падпалёў “Блока вызначэння тэматыкі і бібліяграфічнай гісторыі”.

2. Пазнаёміцца са структурай АЗ на імя асобы; выкарыстаць Нацыянальную базу даных аўтарытэтных/нарматыўных запісаў.

Літаратура для самастойнага вывучэння: [22, с. 111–121; 28, с. 28–40].

Патрабаванні да праверкі вынікаў самастойнай работы. Праверка вынікаў самастойнай работы ажыццяўляецца пры правядзенні бягучай атэстацыі (пытанні № 29–32).

МАТЭРЫЯЛЫ ДЛЯ БЯГУЧАЙ АТЭСТАЦЫІ СЛУХАЧОЎ

Пытанні для правядзення заліку па дысцыпліне “Каталагізацыя дакументаў”

1. Каталагізацыя: яе сутнасць, асноўныя працэсы.
2. Бібліяграфічны запіс: азначэнне, прынцыпы, структура, функцыі, віды.
3. ГОСТ 7.1–2003. “Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления”: агульная характарыстыка.
4. Вобласці і элементы бібліяграфічнага апісання: агульная характарыстыка.
5. Правілы складання бібліяграфічнага запісу пад загалоўкам і назвай дакумента.
6. Прыватная методыка фарміравання бібліяграфічнага запісу на асобныя віды дакументаў.
7. Аднаўзроўневае бібліяграфічнае апісанне. Яго асаблівасці.
8. Многаўзроўневае бібліяграфічнае апісанне.
9. Аналітычнае бібліяграфічнае апісанне.
10. Тэарэтычныя асновы індэксавання дакументаў.
11. Сістэматызацыя дакументаў: агульная методыка.
12. Характарыстыка бібліятэчна-бібліяграфічнай класіфікацыі (ББК).
13. Агульная методыка сістэматызацыі дакументаў па ББК.
14. Характарыстыка універсальнай дзесятковай класіфікацыі (УДК).
15. Беларускамоўнае выданне УДК: склад, спецыфіка.
16. Прадметызацыя дакументаў як від індэксавання.
17. Каардынатнае індэксаванне: агульная методыка.
18. Бібліятэчныя каталогі: азначэнне, функцыі, прынцыпы, віды, формы, арганізацыя, вядзенне, рэдагаванне.
19. Алфавітны каталог: стварэнне і выкарыстанне арганізацыя, вядзенне, рэдагаванне і выкарыстанне.
20. Сістэматычны каталог: стварэнне і выкарыстанне арганізацыя, вядзенне, рэдагаванне і выкарыстанне.
21. Зводны каталог: стварэнне і выкарыстанне.
22. Сістэма каталогаў бібліятэк розных тыпаў і відаў.
23. Электронная каталагізацыя: паняцце і сутнасць.

24. Беларускі камунікатыўны фармат прадстаўлення бібліяграфічных запісаў у машыначытальнай форме (BELMARC/Bibliographic): агульная характарыстыка.

25. Структура Беларускага камунікатыўнага фармату прадстаўлення бібліяграфічных запісаў у машыначытальнай форме (BELMARC/Bibliographic).

26. Аўтарытэтны/нарматыўны запіс (BELMARC/AUTHORITIES).
Значэнне і структура.

27. Асаблівасці фарміравання бібліяграфічнага запісу ў машыначытальнай форме (BELMARC) на асобныя віды дакумента.

28. Электронны каталог як інфармацыйна-пошукавая сістэма.

29. Зводны электронны каталог бібліятэк Беларусі (ЗЭК).

30. Рэгіянальны зводны электронны каталог: змест, структура, тэхналогія фарміравання (РЗЭК).

31. Сістэма карпаратыўнай каталагізацыі (СКК).

СПИС РЕКАМЕНДУЕМАЙ ЛИТАРАТУРЫ

Асноўная

1. Аналітыко-сінтэтычная перапрацоўка інфармацыі [Электронны рэсурс]: учебно-методическое пособие / составитель Ю. А. Черниенко. – Барнаул: АлтГИК, 2021. – 95 с. – Режим доступа: <https://e.lanbook.com/book/217601>. – Дата доступа: 03.06.2022.

2. Меркулова, А. Ш. Аналітыко-сінтэтычная перапрацоўка інфармацыі: систематизация документов [Электронны рэсурс]: учебно-методическое пособие / А. Ш. Меркулова. – Кемерово: КемГИК, 2018. – 107 с. – Режим доступа: <https://e.lanbook.com/book/121909>. – Дата доступа: 03.06.2022.

3. Нацыянальныя дакументы Беларусі: метадыка і тэхналогія сучаснай бібліятэчнай працы [Электронны рэсурс]: навукова-метадычнае выданне / Нацыянальная бібліятэка Беларусі. – Мінск: Нацыянальная бібліятэка Беларусі, 2019. – С. 40–62. – (Серыя “БібліяКансультант”; вып. 7). – Режим доступа: <https://e-catalog.nlb.by/Record/BY-NLB-br0001533423>. – Дата доступа: 03.06.2022.

Дадатковая

4. Аналітычнае бібліяграфічнае апісанне: прыклады і метадычныя рэкамендацыі: практычнае выданне / Нацыянальная бібліятэка Беларусі. – Мінск, 2020. – 90 с.

5. Беларускі камунікатыўны фармат прадстаўлення аўтарытэтных/норматывных запісаў у машыначытаемай форме (BELMARC/Authorities) [Электронны рэсурс]. – 2-я рэдакцыя. – [Мінск: Нацыянальная бібліятэка Беларусі, 2013]. – Режим доступа: <https://nlb.by/content/bibliotekaryam/belmarc/belmarc-authorities/>. – Дата доступа: 03.06.2022.

6. Беларускі камунікатыўны фармат прадстаўлення бібліяграфічных запісаў у машыначытаемай форме (BELMARC) [Электронны рэсурс]. – 2-я рэдакцыя. – [Мінск: Нацыянальная бібліятэка Беларусі, 2012]. – Режим доступа: <https://nlb.by/content/bibliotekaryam/belmarc/>. – Дата доступа: 03.06.2022.

7. Бібліятэчна-бібліяграфічная класіфікацыя: скарачаныя тэблiцы: [практычнае пособие] / [авт. кол.: А. С. Адаменко и др.; гл. ред. ББК Э. Р. Сукиасян]. – М.: Пашков Дом, 2021. – 728 с.

8. Бібліятэчна-бібліяграфічная класіфікацыя: сярэднія тэблiцы. – М.: 2001–2019. – Вып. 1–8.

9. Бібліятэчна-бібліяграфічныя класіфікацыйныя сістэмы [Электронны рэсурс]. – Режим доступа: <https://www.nlb.by/content/bibliotekaryam/bibliotechno-bibliograficheskie-klassifikatsionnye-sistemy/>. – Дата доступа: 03.06.2022.

10. ГОСТ 7.1–2003. Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления = Бібліяграфічны запіс. Бібліяграфічнае апісанне. Агульныя патрабаванні і правілы састаўлення. – Взамен ГОСТ 7.1–84, ГОСТ 7.16–79, ГОСТ 7.18–79, ГОСТ 7.34–81, ГОСТ 7.40–82 ; введ. 2004–11–01. – Минск, 2004. – 48 с.

11. ГОСТ 7.12–93. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила. – Взамен ГОСТ 7.12–77; введ. 1995–07–01. – Минск, 1995. – 15 с.

12. ГОСТ 7.59–2003. Индексирование документов. Общие требования к систематизации и предметизации. – Взамен ГОСТ 7.59–90; введ. 2006–03–01. – Минск, 2006. – 5 с.

13. ГОСТ 7.66–92. Индексирование документов. Общие требования к координатному индексированию. – Введ. 01.01.1993. – М., 1992. – 5 с.

14. ГОСТ 7.80–2000. Библиографическая запись. Заголовок. Общие требования и правила составления. – Введ. 2001–11–01. – Минск, 2001. – 8 с.

15. ГОСТ 7.82–2001. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления=Бібліяграфічны запіс. Бібліяграфічнае апісанне электронных рэсурсаў. Агульныя патрабаванні і правілы складання. – Введ. 2003–01–01. – Минск, 2002.– 23 с.

16. ГОСТ 7.90–2007. Универсальная десятичная классификация: структура, правила ведения и индексирования. – Введ. 2008–07–01. – М. : Стандартинформ, 2008. – 22 с.

17. Зайцева, Е. М. Перспективы развития библиотечных классификаций: взгляд систематизатора и автоматизатора [Электронный ресурс] / Е. М. Зайцева // Перспективные направления научных исследований и критические технологии в классификационных системах : научно-практическая конференция, Москва, 25–27 октября, 2017 г. : материалы конференции / ВИНТИ РАН ; науч. ред. Е. Ю. Дмитриева [и др.]. – М., 2017. – С. 44–49. – Режим доступа: <http://www.udcc.ru/MATERIALS/2017/CONFERENCE2017.pdf>. – Дата доступа: 03.06.2022.

18. Кононова, Е. В. Публикации классификационных систем в интернете: особенности представления и использования [Электронный ресурс] / Е. В. Кононова, Э. Р. Сукиасян // Научные и технические библиотеки. – 2021. – № 2. – С. 91–100. – Режим доступа: <https://doi.org/10.33186/1027-3689-2021-2-91-100>. – Дата доступа: 03.06.2022.

19. Левин, Г. Л. Стандартизация библиографической терминологии: развитие и современность [Электронный ресурс] / Г. Л. Левин, Н. С. Масловская // Библиосфера. – 2019. – № 4. – С. 23–

32. – Режим доступа: <https://doi.org/10.20913/1815-3186-2019-4-23-32>. – Дата доступа: 03.06.2022.

20. Материалы по систематизации НИЦ ББК [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://nilc.ru/?p=met>. – Дата доступа: 03.06.2022.

21. Предеина, А. В. Региональные сводные электронные каталоги как корпоративный информационный ресурс библиотек Беларуси: вопросы отражения краеведческого компонента [Электронный ресурс] / А. В. Предеина, А. И. Федорина // Культура: теория и практика / Московский государственный институт культуры. – 2021. – № 3. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/regionalnye-svodnye-elektronnye-katalogi-kak-korporativnyy-informatsionnyy-resurs-bibliotek-belarusi-voprosy-otrazheniya/viewer>. – Дата доступа: 03.06.2022.

22. Стегаева, М. В. Виртуальный международный авторитетный файл как перспективное направление развития авторитетных файлов [Электронный ресурс] / М. В. Стегаева // Научные и технические библиотеки. – 2017. – № 2. – С. 111–121. – Режим доступа: http://www.gpntb.ru/ntb/ntb/2017/2/NTB2_2017_%D0%905_13.pdf. – Дата доступа: 03.06.2022.

23. СТБ 7.12–2001. Бібліяграфічны запіс. Скарачэнне слоў і словазлучэнняў на беларускай мове. Агульныя патрабаванні і правілы = Библиографическая запись. Сокращение слов и словосочетаний на белорусском языке. Общие требования и правила. – Узамен СТБ 7.12–95; увед. 2002–07–01. – Мінск, 2002. – 19 с.

24. СТБ 7.38–2017. Электронныя выданні. Асноўныя віды і выхадныя звесткі. – Введен впервые 2017–10–01. – Минск, 2017. – 16 с.

25. СТБ ГОСТ 7.0–2004. Інфармацыйна-бібліятэчная дзейнасць, бібліяграфія. Тэрміны і азначэнні = Информационно-библиотечная деятельность, библиография. Термины и определения. – Узамен ГОСТ 7.0–84, ГОСТ 7.26–80; увед. 2005–03–01. – Мінск, 2004. – 35 с.

26. СТБ ГОСТ 7.76–2004. Камплектаванне фонду дакументаў. Бібліяграфаванне. Каталагізацыя. Тэрміны і азначэнні = Комплектование фонда документов. Библиографирование. Каталогизация. Термины и определения. – Уведзены ўпершыню 2005–03–01. – Мінск, 2004. – 47 с.

27. СТБ 7.53–2019. Выданні. Міжнародны стандартны нумар. Выкарыстанне і выдавецкае афармленне. – Взамен ГОСТ 7.53–2008; введ. 2019–11–01. – Минск, 2019. – 8 с.

28. Сукиасян, Э. Р. Система каталогов. Как мы её долго строили и как быстро ликвидировали [Электронный ресурс] / Э. Р. Сукиасян // Научные и технические библиотеки. – 2019. – № 6. – С. 28–40. – Режим

доступа: <https://ntb.gpntb.ru/jour/article/view/439/433>. – Дата доступа: 03.06.2022.

29. УДК [Электронный ресурс] // Нацыянальная бібліяграфія Беларусі]. – Режим доступа: <http://eir.nlb.by>. – Дата доступа: 03.06.2022.

30. УДК Консорциум | Россия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://forum.udcc.ru/>. – Дата доступа: 03.06.2022.

31. Хавкина, Л. Б. Таблица авторских знаков двоичных : практ. пособие для библиотекарей [Электронный ресурс] / Л. Б. Хавкина. – 25-е изд. / под ред. Ю. Н. Столярова. – М. : Либерия, 1992. – 24 с. – Режим доступа: <http://www.library.fa.ru/files/havkina.pdf>. – Дата доступа: 03.06.2022.

32. Электронный эталон ББК [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.rsl.ru/ru/2professionals/bbk>. – Дата доступа: 03.06.2022.

33. Эталонная версия ГРНТИ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.gpntb.ru/images/2021/grnti/grnti2021.pdf>. – Дата доступа: 03.06.2022.

34. UDC Consortium [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.udcc.org/>. – Дата доступа: 03.06.2022.

Нарматыўныя прававыя акты

35. Государственная программа “Культура Беларуси” на 2021–2025 гг. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://pravo.by/upload/docs/op/C22100053_1612558800.pdf. – Дата доступа: 03.06.2022.

36. Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь ад 15 сакавіка 1994 г. [Электронны рэсурс] : з змен. і доп., прынятымі на Рэсп. рэферэндумах 24 лістапада. 1996 г. і 17 кастрычніка. 2004 г. // ЭТАЛОН. Заканадаўства Рэспублікі Беларусь / Нац. цэнтр прававой інфарм. Рэсп. Беларусь. – Мінск, 2022.

37. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры [Электронны рэсурс] : 20 ліпеня 2016 г., № 413-З : прыняты Палатай прадстаўнікоў 24 чэрвеня 2016 г. : адобр. Саветам Рэсп. 30 чэрвеня 2016 г. – Рэжым доступу: <https://pravo.by/document/?guid=12551&p0=Hk1600413>. – Дата доступу: 03.06.2022.

38. Об авторском праве и смежных правах [Электронный ресурс] : Закон Респ. Беларусь, 17 мая 2011 г., № 262-З. – Режим доступа: <https://etalonline.by/document/?regnum=h11100262>. – Дата доступа: 03.06.2022.

39. Об информации, информатизации и защите информации [Электронный ресурс] : Закон Респ. Беларусь, 10 нояб. 2008 г., № 455-З. – Режим доступа: <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h10800455>. – Дата доступа: 03.06.2022.